

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกำหนดการนำเสนอเนื้อหา ความรุนแรงในละครโทรทัศน์ไทย” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาความสอดคล้องหรือ ความแตกต่างของความคิดเห็นของผู้ผลิตรายการ กรรมการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์ และ ผู้ชมที่มีต่อเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ชมต่อรูปแบบ และเนื้อหาความรุนแรงของละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน และกระบวนการในการตรวจพิจารณาเนื้อหา ความรุนแรงในละครโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant Interviewer) จากกลุ่มต่าง ๆ อันได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้ใหญ่ทั่วไป กลุ่มวัยรุ่นครอบครัวอบอุ่น กลุ่มวัยรุ่น ครอบครัวแตกแยก กลุ่มคณะกรรมการเซ็นเซอร์รายการโทรทัศน์ และกลุ่มผู้ผลิต และเพื่อให้การ ศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่จะนำมาเป็นกรอบในการวิจัย คือ แนวคิดเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชน. ทฤษฎีผลกระทบอันจำกัด ของสื่อมวลชน ทฤษฎีการปลุกฝัง ทฤษฎีว่าด้วยการตีความสาร แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุม สื่อมวลชน. และแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อกับการควบคุมของรัฐ

จากการศึกษาดังกล่าว พบผลการศึกษา ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

บทสรุป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาความรุนแรงที่ปรากฏในสื่อละครโทรทัศน์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาความรุนแรงที่ปรากฏในสื่อละครโทรทัศน์ พบว่ากลุ่มผู้ให้ สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชม กรรมการเซ็นเซอร์ มีความเห็น สอดคล้องกันว่า ฉากและเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมมีค่อนข้างมาก เกิน ความจำเป็น และถูกนำมาเป็นจุดขายของละครไทย ที่ผู้ผลิตคิดว่าเป็นสิ่งที่ผู้ชมชอบ ไม่ว่าจะ เป็น คำพูดของตัวละครที่ได้เถียงกัน การใช้คำพูดที่เป็นลักษณะการดูถูก ดูหมิ่น เหยียดหยาม และ ด้อยค่าหยาบคาย หรือ แม้แต่การใช้กิริยาอาการท่าทาง ซึ่งบางครั้งภาพความรุนแรงอาจไม่รุนแรงมาก แต่มีผลกระทบสูงต่อพฤติกรรมของผู้ชม และจากการวิจัยค้นพบว่า ลักษณะเนื้อหาความรุนแรงที่ ผู้ชมแต่ละคนมีความเห็นสอดคล้องตรงกันมากที่สุด 10 ลำดับ ได้แก่ 1) ฉากข่มขืน 2) ทรมาน

ร่างกายด้วยการใช้ไฟลนอวัยวะ หรือตัดอวัยวะ 3) สาดน้ำกรด 4) ชกต่อยตบตี 5) วาจาหยาบคาย 6) ปาดคอ 7) ฆ่าตัวตาย 8) ใช้อาวุธแทงร่างกาย 9) พุดจาหยาบคายต่อบุพการี 10) จับกตน้ำ

จะเห็นได้ว่า “ฉากข่มขืน” เป็นฉากที่ผู้ชมเห็นว่า รุนแรง โหดร้าย ป่าเถื่อน น่ากลัว เป็น การละเมิดผู้อื่นด้วยการทำร้ายร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะปัจจุบัน ละครเกือบทุกเรื่องและทุกช่อง นิยมให้มีฉากพระเอกข่มขืนนางเอก และยังมีฉากความรุนแรงในละครอีกเป็นจำนวนมาก ที่มีผล ต่อความรู้สึก ทำให้จิตใจหดหู่ ไม่สบายใจ เช่น “ฉากความรุนแรงในครอบครัว” และ “การดูหมิ่น ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

นอกจากนั้น พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชม กรรมการเซ็นเซอร์ เห็นว่าฉากความรุนแรงในละครโทรทัศน์ มีอิทธิพลและผลกระทบต่อสังคม เนื่องจากการเห็นด้วยภาพ และได้ยินด้วยเสียงจากละครที่มีเนื้อหาความรุนแรงบ่อยครั้ง จะทำให้เกิดการซึมซับและส่งผลกระทบต่อทัศนคติ พฤติกรรม โดยครั้งแรกอาจรู้สึกตกใจ ตื่นเต้น แต่เมื่อนานไปก็จะเกิดความชินชา ขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เห็นความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดา และนำไปสู่พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงแบบวิธีการต่าง ๆ ที่พบเห็นในละครมาใช้แก้ปัญหาในทางที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ และจดจำ พัฒนาความคิด บุคลิกภาพ และเป็นวัยที่กำลังอยากรู้ อยากลอง นำไปสู่พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ผู้ชมส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับฉากความรุนแรงที่ปรากฏในละคร โทรทัศน์ แต่ก็มีความเข้าใจว่าการสร้างละครทุกเรื่อง ผู้ผลิตจำเป็นต้องสอดแทรกเนื้อหาความรุนแรง บ้าง ซึ่งบางครั้งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่ต้องนำเสนออย่างมีขอบเขต

นอกจากนี้กลุ่มผู้ชมบางส่วน และผู้ผลิตละครเห็นว่า เนื้อหาความรุนแรงทำให้ละคร สนุก ตื่นเต้น เพิ่มอรรถรสในการชม และทำให้เรื่องราวมีความน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งผู้ชมกลุ่มนี้เห็น ว่า วิจารณ์ญานในการชมนั้นสามารถทำให้ผู้ชมแยกแยะระหว่างละครกับความเป็นจริงได้ เพราะ ละครต้องมีหลายรูปแบบ แล้วแต่รสนิยมของผู้ชมที่จะเลือกดู และกลุ่มเป้าหมายของละครแต่ละ ประเภท เพื่อตอบสนองความนิยมของผู้ชม ที่ต้องการดูละครเพื่อคลายเครียดจากปัญหาต่าง ๆ ซึ่ง การดูละครเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้สบายใจ และหลีกเลี่ยงจากความเครียดที่เป็นอยู่ อีกทั้งความรุนแรง ยังเปรียบเสมือนตัวแทนของความไม่ดีทั้งหลาย ที่ผู้ชมสามารถเรียนรู้ประสบการณ์ผ่านตัวละคร เพื่อเป็นตัวอย่างในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความดีกับความเลว และเชื่อว่า ความ รุนแรงก้าวร้าว เป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่มีมาแต่กำเนิด ส่วนพฤติกรรมความรุนแรงในละคร น่าจะมีผลกับคนที่มีความโน้มเอียงที่จะมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมอยู่แล้วมากกว่า

ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ชมต่อรูปแบบและเนื้อหาความรุนแรงของละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชม กรรมการเซ็นเซอร์ มีความต้องการรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในละครที่มีความสนุกสนาน คลายเครียด หลายรส หลายรูปแบบ สลับกันไป ส่วนความรุนแรงนั้น ควรทำตามความจำเป็นของเนื้อหา และเหตุการณ์ แต่ไม่ควรนำเสนอวิธีการอย่างละเอียด และแสดงให้เห็นถึงความโหดเหี้ยมผิดมนุษย์มนา ควรมีวิธีการนำเสนอให้ผู้ชมรู้จักแยกแยะถึงการกระทำของตัวละครที่แสดงว่าอะไรคือ ความดี ความชั่ว และผลกระทบที่จะได้รับจากการกระทำนั้น เพื่อเป็นการสอนให้เรียนรู้ และควรมีการสอดแทรก ปูปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของไทย รวมทั้ง คุณธรรม จริยธรรม เช่น การทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การให้เกียรติผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ และเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ที่สำคัญนอกจากการนำเสนอในแง่บวก และแง่ลบแล้ว ต้องแสดงให้เห็นถึงทางออกที่ดี หรือวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมว่าเป็นอย่างไร อย่างในละครเรื่อง “ทางช้างเผือก” ทางช่อง 3 ก็จะเป็นประโยชน์ และช่วยแก้ปัญหาได้อีกระดับหนึ่ง

ส่วนรายการสำหรับผู้ใหญ่ควรได้แก่มากขึ้น อาจมีความรุนแรงบ้าง ตามระดับที่วัยผู้ใหญ่ดูได้ แต่ควรให้ความรู้สึกในเชิงที่กลับไปยังคิด ซึ่งต้องนำเสนอในช่วงดึก เพราะการนำเสนอ ความรุนแรงควรนำเสนอตามกลุ่มอายุของผู้ชม ยิ่งไปกว่านั้น ละครควรนำเสนอเนื้อหาในทาง สร้างสรรค์ที่ผู้ชมทุกเพศ ทุกวัย สามารถรับชมได้ทั่วไป โดยไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อผู้ชม

นอกจากนั้น พบว่ากลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทุกกลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชม กรรมการเซ็นเซอร์ และผู้ผลิต เห็นว่าการควบคุมเนื้อหาความรุนแรงในละครควรมีการ กำหนดกรอบที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย โดยมีองค์กรกลางเชื่อมประสาน หรืออาจมีการจัดตั้ง เป็นสภาขึ้น เพื่อเปิดเวทีให้ทุกฝ่ายได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ของแต่ละฝ่าย ยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการนำเสนอเนื้อหาของละคร โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ผ่านทาง องค์กร ทางจดหมาย หนังสือพิมพ์ และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น SMS หรือ อินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดเห็นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบถึงความต้องการของประชาชน และ ควรมีการประชุมหารือในการกำหนดเนื้อหาการนำเสนอให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจ ตรงกัน และมาตรฐานเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม มีผู้ผลิตของบริษัท ดาราวิดีโอ เพียงบริษัทเดียวที่ไม่เห็นด้วยกับการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเห็นว่าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เนื่องจากการที่จะทำตามความต้องการของทุกคนได้ทั้งหมดนั้นเป็นไปได้ยาก และเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ถือเป็นตัวแทนของภาคประชาชนอยู่แล้ว

กระบวนการในการตรวจพิจารณาเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า กระบวนการต่าง ๆ ในการเซ็นเซอร์เนื้อหาละครโทรทัศน์ ของแต่ละสถานี มีความคล้ายคลึงกัน ที่ต้องมีส่วนรับเทป จับเวลาของเนื้อหารายการ และเวลาโฆษณา จากนั้น จึงนำเทปส่งตรวจพิจารณาเนื้อหา หากไม่มีการแก้ไข ก็นำส่งห้องออกอากาศได้ แต่จะต่างกันในเรื่องที่ต้องแก้ไข คือ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จะมีผู้ทำหน้าที่ตัดต่อให้ โดยไม่ต้องนำเทปกลับไป เพื่อความถูกต้องในการแก้ไข ส่วนสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกนั้น หากเทปมีปัญหา ผู้ผลิตต้องนำเทปกลับไปแก้ไขเอง แล้วนำมาตรวจสอบใหม่ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 หากเทปมีการแก้ไขเฉพาะเสียง ทางสถานีฯจะดำเนินการตัดเสียงให้ แต่ถ้าเป็นการตัดข้อความ และภาพที่ไม่เหมาะสม ผู้ผลิตต้องรับเทปกลับไปแก้ไขเอง

ในส่วนคุณสมบัติของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่ง ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งคุณสมบัติของผู้ที่จะมาทำหน้าที่ตรวจพิจารณาเนื้อหาละครและรายการต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องมีความเป็นกลาง มีคุณธรรม ไม่มีผลประโยชน์ มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มีจรรยาบรรณ ละเอียดรอบคอบ มีความคิดอ่านที่ลึกซึ้ง มีความรอบรู้ โดยเฉพาะในเรื่องภาษา วัฒนธรรม กฎหมาย จิตวิทยา มีวุฒิภาวะ และวิสัยทัศน์

สำหรับการพิจารณาเนื้อหารายการโทรทัศน์นั้น คณะกรรมการเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่ง ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเดียวกัน คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 14 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2537 ซึ่งในการทำหน้าที่ของเซ็นเซอร์ทำได้เพียงตัดทอนภาพ เสียง และเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมให้น้อยลง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหรือเหตุการณ์ในละครได้ แต่หากเนื้อหาไม่เหมาะสมเกินกว่าจะแก้ไข ก็ให้งดออกอากาศ (Ban) ได้

ส่วนมาตรการในการควบคุมเนื้อหาละครโทรทัศน์ด้วยการเซ็นเซอร์ พบว่า การเซ็นเซอร์รายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน ที่ใช้วิธีการควบคุมตนเอง (Self Control) ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมก่อนการแพร่ภาพออกอากาศ เพื่อเป็นการรักษาประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งลักษณะของการควบคุมดูแลกันเอง

ของสื่อมวลชน เป็นวิธีที่ดีที่สุด แต่ต้องกำหนดกฎระเบียบในการพิจารณาให้มีความชัดเจน เป็นกลาง ได้มาตรฐาน ยอมรับได้ทั่วกัน

ส่วนผู้ผลิตละคร ต่างยอมรับและปฏิบัติตามกระบวนการ และกฎระเบียบการเซ็นเซอร์ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งได้ ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนใด ๆ

นอกจากนั้น พบว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เป็นอีกมาตรการหนึ่งของกระบวนการเซ็นเซอร์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกกลุ่มเห็นว่า มีประโยชน์บ้าง แต่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ที่ประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญ ยังขาดความชัดเจน และมาตรฐานในการจัดระดับความเหมาะสมให้ตรงตามเนื้อหาที่นำเสนอ ส่วนสัญลักษณ์ที่มี 6 ระดับนั้น นับว่ามีความเหมาะสม หรืออาจลดจำนวนลง เพื่อง่ายต่อการจดจำ

ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งที่สำคัญกว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ คือ การจำกัดช่วงเวลาในการนำเสนอตามความเหมาะสมของระดับเนื้อหาความรุนแรง ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาได้ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม มีผู้ผลิตของบริษัท ดาราวิดีโอ เพียงบริษัทเดียวที่ไม่เห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์ โดยเห็นว่า ไม่มีประโยชน์ เป็นการปิดกั้นอิสระทางความคิด และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการขึ้นตัวสัญลักษณ์ และข้อความเตือน หรือการจำกัดช่วงเวลาก็ตาม ไม่น่าที่จะช่วยแก้ไขปัญหามารูณแรงในสังคมได้ทั้งหมด เนื่องจากยังมีปัจจัยทางด้านอื่น และสื่อมวลชนแขนงอื่นที่มีอิทธิพลต่อผู้ชม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ไทย” มีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ศึกษารวบรวมไว้ในบทที่ 2 มาเป็นกรอบทางความคิด (Conceptual Framework) ในการวิเคราะห์ผลที่เป็นความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาความรุนแรงที่ปรากฏในสื่อละครโทรทัศน์

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชม กรรมการเซ็นเซอร์ มีความเห็นพ้องต้องกันว่า เนื้อหาความรุนแรงที่ปรากฏในสื่อละครโทรทัศน์ยังขาดเหมาะสมในการนำเสนอ ซึ่งผู้รับสารบางกลุ่มยังไม่มีความพร้อม เนื่องจากผู้รับสารมีหลายระดับอายุ มีความคิด วุฒิภาวะ และประสบการณ์ที่แตกต่างกันในการที่จะกลั่นกรองเนื้อหาที่เปิดรับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยการตีความสาร (Theory of Message Interpreting) ของ ชาลส์ ออสกู๊ด (Charles Osgood อ้างถึงใน นุชบา สุธีธร, 2548, น. 385) ที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ความหมายและกระบวนการที่เชื่อมโยงไปยังการคิดและพฤติกรรมของบุคคล โดยอธิบายว่า การพิจารณาความหมายของสิ่งใด ๆ ก็ตาม ภายในตัวของมันเองนั้น สามารถแบ่งได้เป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นการตอบสนองและส่วนที่เป็นสิ่งเร้าซึ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ภายภาพของสิ่งเร้า (Physical Stimulus) ทำให้เกิดการตอบสนองภายใน (Internal Response) และการตอบสนองภายในจะกลายเป็นสิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองอีกทอดหนึ่ง (Outward Response) ซึ่งมีพื้นฐานหรือมิติหลักที่แต่ละคนใช้ในการตีความให้ความหมายกับสิ่งเร้าต่าง ๆ นั้น ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติการประเมิน (Evaluate) เช่น การประเมินในเรื่องดี เลว มิติในเรื่องกิจกรรม (Activity) และมิติด้านขีดความสามารถ (Potency)

ส่วนฉากความรุนแรงในละครที่เห็นว่าไม่เหมาะสม และไม่ควรมีนำเสนอมากที่สุด คือ “ฉากช่มชืน” เป็นฉากที่รุนแรง โหดร้าย ป่าเถื่อน น่ากลัว เป็นการละเมิดผู้อื่นด้วยการทำร้ายร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะปัจจุบัน ละครโทรทัศน์แทบทุกเรื่องและทุกสถานีฯ นิยมให้มีฉากพระเอกช่มชืนนางเอก และความเป็นพระเอกนี้ มีอิทธิพลในการปลูกฝังความคิด ทศนคติ ค่านิยม ของผู้ชมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงในลักษณะใดก็ตาม หากผู้ผลิตละครและสถานีโทรทัศน์ปล่อยเนื้อหาสาระเหล่านี้ออกมาสู่ผู้รับสารบ่อยครั้ง ก็เท่ากับเป็นการผลิตซ้ำทางความคิด อันจะนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าวแบบ โดยเฉพาะมีผลกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด ซึ่งเป็นวัยที่กำลังพัฒนาการเรียนรู้ และจดจำ สร้างบุคลิกภาพของตนเอง มีแนวโน้มที่จะเลียนแบบเรื่องของความรุนแรงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมบัติ จันทรวงศ์ (2525, น. 51-52 อ้างถึงใน ศุภฤกษ์ โพธิไพรัตน์, 2547, น. 58) ที่ว่า การชมรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำเล่า เป็นการเพาะนิสัยความรุนแรง นอกจากจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่ยินดียินร้ายต่อความทารุณโหดร้าย และการใช้กำลังรุนแรงแล้ว ยังค่อย ๆ ลดอารมณ์หวั่นไหวต่อความรุนแรงของผู้ชมลงไป และทำให้รู้สึกว่าการกระทำรุนแรงนั้นเป็นสิ่งปกติ และเหมาะสมกับในบางสถานการณ์ด้วย ซึ่งเด็กมักเลียนแบบสิ่งที่ตนได้พบเห็นในจอโทรทัศน์ มากกว่าที่จะเชื่อฟังคำสั่งสอนของบุคคล

จริง ๆ แม้เด็กจะมีครอบครัวที่ดี คือมีพร้อมทั้งพ่อ แม่ ที่รักลูก และมีแบบอย่างที่ดีของผู้ไม่นิยมความรุนแรง ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า เด็ก ๆ จะปลอดภัยจากผลของความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรมะ สตะเวทิน (2541, น. 181-183) ที่ได้สรุปผลการศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของประชาชน ที่ว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ให้แก่ประชาชนได้ในทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันสั้น อิทธิพลแบบนี้เกิดจากการนำเสนอสารที่มีเรื่องราวในแนวเดียวกันซ้ำ ๆ และบ่อย ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าอิทธิพลของสื่อมวลชนเป็นผลกระทบแบบสะสม ตามทฤษฎีปลูกฝังบ่มเพาะ (Cultivation Theory) ของ จอร์จ เกร็บเนอร์ (George Gerbner อ้างถึงในพีระ จิรโสภณ, 2548, น. 209, 212-213) ที่กล่าวว่า ผลอันเล็กน้อยของผลกระทบจะเกิดขึ้นอย่างเล็กน้อย แต่ทว่าเนื่องจากทิศทางของการเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ (เช่นเดียวกับหยดน้ำที่หยดลงในทิศทางเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ สามารถจะเปลี่ยนรูปร่างของหินงอก หินย้อยได้ ฉะนั้นได้กั้นนั้น) จึงทำให้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นมีความหมายอย่างยิ่ง (กาญจนา แก้วเทพ, 2547, น. 350)

อย่างไรก็ตามยังมีกลุ่มผู้ชมบางส่วน และผู้ผลิตเห็นว่า เนื้อหาความรุนแรงนั้น ทำให้ละครสนุก ตื่นเต้น เพิ่มอรรถรสในการชมมากขึ้น ทำให้เรื่องราวมีความน่าสนใจ และดึงดูดใจ ซึ่งกลุ่มนี้เห็นว่า วิจารณ์ญาณในการชมนั้นทำให้ผู้ชมสามารถแยกแยะระหว่างละครกับความเป็นจริงได้ ละครต้องมีหลายรูปแบบ แล้วแต่รสนิยมของผู้ชมที่จะเลือกดู และกลุ่มเป้าหมายของละครแต่ละประเภท ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องกระบวนการเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) ที่กล่าวว่ากระบวนการเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อมกันหรือเกือบพร้อมกัน บุคคลจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเปิดรับสื่อด้วยตนเอง โดยพิจารณาถึงประเภทของสื่อ ประเภทของสาร และเวลาที่จะเปิดรับ และบุคคลจะเลือกให้ความสนใจกับสื่อและสารที่เปิดรับ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความต้องการ ความสนใจ ความเชื่อ และทัศนคติเดิมของบุคคล

ยิ่งไปกว่านั้น ความรุนแรงยังเปรียบเสมือนตัวแทนของความไม่ดีทั้งหลาย ที่ผู้ชมสามารถเรียนรู้ประสบการณ์ผ่านตัวละคร เพื่อเป็นตัวอย่างในการสอนและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความดีกับความเลว ทำให้เรารู้ว่าสิ่งที่ดีคือสิ่งที่ตรงข้ามกับสิ่งไม่ดี ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าไม่มีความชั่ว เราจะไม่รู้จักความดี” เพราะฉะนั้น เรื่องของความรุนแรงก็เช่นเดียวกัน ในอีกแง่มุมหนึ่ง จะเห็นได้ว่า ในโลกความเป็นจริงของมนุษย์ที่มักจะมีสิ่งต่าง ๆ เข้ามารบกวนจิตใจ ทำให้เกิดความคับข้องใจ แต่บางครั้งคนเราก็ไม่สามารถที่จะแสดงอารมณ์รุนแรงก้าวร้าวออกไปได้โดยตรง เพราะจะขัดกับปทัสสถานทางสังคม (Norm) และวัฒนธรรมอันดี ซึ่งเป็นสิ่งที่ปิดกั้นตัวเราไว้ เราจึงต้องหาวิธี

แสดงออกเพื่อขจัดอารมณ์และความรู้สึก ทำให้ลดความต้องการที่จะแสดงความก้าวร้าวภายในออกมา ซึ่งละครก็เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยปลดปล่อย (Release) ความรู้สึกนี้ได้ ตามทฤษฎีการลดหรือทดแทนความก้าวร้าว (Catharsis Theory) ที่เชื่อว่า ตามปกติมนุษย์มีประสบการณ์ที่ต้องเผชิญกับความเครียด หรือเกิดอารมณ์หงุดหงิด ซึ่งทำให้มนุษย์แสดงความก้าวร้าวรุนแรงได้ การเปิดรับเนื้อหาที่มีความรุนแรงจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ จะลดพฤติกรรมรุนแรงของบุคคลลงได้ เพราะการรับชมภาพความรุนแรงนั้น สามารถตัดทอนหรือสร้างความพึงพอใจให้กับแรงขับความก้าวร้าวของมนุษย์ จะช่วยลดความรู้สึกมุ่งร้าย เป็นศัตรู หรือความคับข้องใจที่เกิดจากความผิดหวังของบุคคลนั้น (Hostility or Frustration)

นอกจากนั้น ยังเห็นว่าความรุนแรงก้าวร้าว เป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ โดยมีมาแต่กำเนิด ฉะนั้นพฤติกรรมความรุนแรงในละคร น่าจะมีผลกับคนที่มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมอยู่แล้วมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรมะ สตะเวทิน (2539, น. 181-183) ที่สรุปว่าผลหรืออิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ จะมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของประชาชน ในลักษณะจำกัด กล่าวคือ สื่อมวลชนไม่ได้มีผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของคนโดยตรง แต่เป็นอิทธิพลในการสนับสนุน หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ รสนิยม ความมีใจโน้มเอียง (Predispositions) กระบวนการเลือกสรร (Selective Process) อิทธิพลของบุคคล (Personal Influence) ของผู้รับสาร และลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน (Economic Aspects) ซึ่งพร้อมที่จะสนับสนุนให้บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรมได้เมื่อได้รับแรงจูงใจที่เพียงพอ และเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม หรือกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนเป็นเพียงแรงเสริมย้ำ (Reinforcement) พฤติกรรมเดิมที่ผู้รับมีอยู่แล้ว และเป็นเพียงตัวกระตุ้นหรือสนับสนุนความเชื่อเดิมของบุคคลให้หนักแน่นขึ้นเท่านั้น แต่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดหรือพฤติกรรมของบุคคลได้ และยังคงสอดคล้องกับทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนองที่อธิบายถึงกระบวนการของสิ่งเร้าและการตอบสนอง 6 ขั้นตอน คือ การนำเสนอ (Presentation) ความตั้งใจ (Attention) ความเข้าใจ (Comprehension) ความยอมตาม (Yielding) การจดจำ (Retention) และพฤติกรรมที่แสดงออก (Overt Behaviour) โดยความเข้าใจจากการเปิดรับสื่อมวลชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกระตุ้นความก้าวร้าวของปัจเจกบุคคลให้มีมากขึ้นได้ ถ้าปัจเจกบุคคลเปิดรับสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจมากเท่าไร จะยิ่งทำให้ปัจเจกบุคคลมีความก้าวร้าวมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจากทฤษฎีนี้ เป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กที่ได้รับชมเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ จะเกิดการกระตุ้นจากกระบวนการต่าง ๆ ตามขั้นตอนเหล่านี้ และสุดท้ายก็นำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบ ดังจะสังเกตได้ว่า เด็กมักไม่จดจำและไม่ทำตามกิริยาอาการดี ๆ ของตัวละคร อย่างเช่น นางเอกที่มีท่าที่เรียบร้อย

พูดจาสุภาพ แต่เด็กจะจำและทำตามตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะก้าวร้าว รุนแรง เช่น การแผดเสียง การทำตาเล็งอกถนของนางร้าย ฯลฯ เนื่องจากเนื้อหาเหล่านี้จะไปสร้างความสนใจของเด็กได้ดีกว่า

จากอิทธิพลของสื่อมวลชนในลักษณะดังกล่าว ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า สื่อละครโทรทัศน์จึงมีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลโดยตรง หรือการซึมซับ เสริมย้ำ และเร้าให้ตอบสนองก็ตาม ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นต้องมีมาตรการหรือกระบวนการตรวจสอบ และควบคุมไม่ให้สื่อมวลชนใช้สิทธิหรือทำหน้าที่ในทางที่ไม่ถูกต้อง (Dysfunction) และไม่ให้เป็นอันตรายต่อประชาชนในสังคม

ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ชมต่อรูปแบบและเนื้อหาความรุนแรงของละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชมกรรมการเซ็นเซอร์ มีความต้องการรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในละครที่มีความสนุกสนาน คลายเครียด หลายรส หลายรูปแบบ สลับกันไป ส่วนความรุนแรงนั้น ควรทำตามความจำเป็นของเนื้อหาและเหตุการณ์ แต่ไม่ควรนำเสนอวิธีการอย่างละเอียด และแสดงให้เห็นถึงความโหดเหี้ยมผิดมนุษย์มนา ควรมีวิธีการนำเสนอให้ผู้ชมรู้จักแยกแยะถึงการกระทำของตัวละครที่แสดงว่าอะไรคือความดี ความชั่ว และผลกระทบที่จะได้รับจากการกระทำนั้น เพื่อเป็นการสอนให้เรียนรู้ และควรมีการสอดแทรก ปณิธานทัศนคติ ค่านิยม การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของไทย รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม เช่น การทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การให้เกียรติผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ และเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ที่สำคัญนอกจากการนำเสนอในแง่บวกและแง่ลบแล้ว ต้องแสดงให้เห็นถึงทางออกที่ดี หรือวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมว่าควรเป็นอย่างไร เนื้อหาใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์ และช่วยแก้ปัญหาได้อีกระดับหนึ่ง นั่นคือ ความคาดหวังของผู้ชมในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องกระบวนการเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) ที่กล่าวว่า ปัจเจกบุคคลจะเลือกเปิดรับสารและให้ความสนใจ (Selective Attention and Exposure) ที่ตรงกับความคิดเห็นที่มีอยู่ก่อนแล้วของเขา จากนั้นจะเลือกตีความหมายและรับรู้ข่าวสาร (Selective Perception and Interpretation) เฉพาะสารที่มีความหมายสอดคล้องกับความคิดเห็นของเขา และการเลือกจดจำข่าวสารหรือเลือกเก็บรักษาสาร (Selective Retention) ที่สอดคล้องกับความคิดมากกว่าสารที่ไม่สอดคล้องกับความคิด กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับเนื้อหาสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็น และหลีกเลี่ยงการเปิดรับเนื้อหาสารที่ขัดแย้งกับความคิดเห็น นอกจากนี้การเลือกเปิดรับข่าวสารอาจขึ้นอยู่กับ

สถานการณ์ อารมณ์ ความชื่นชอบ ความต้องการ และแรงจูงใจของปัจเจกบุคคล โดยบุคคลจะหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวสารที่ขัดแย้งกับอารมณ์ในขณะนั้น เพราะบุคคลไม่ต้องการให้เกิดการเสียสมดุลทางจิตใจ หรือเกิดความขัดแย้งทางความคิด (Cognitive Dissonance) ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจ

นอกจากนั้น ควรมีการกำหนดกรอบที่ยอมรับร่วมกัน และมีการประชุมเพื่อหารือในการกำหนดเนื้อหาการนำเสนอให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจตรงกัน และมาตรฐานเดียวกัน ด้วยการส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มเข้าร่วมประชุม โดยมีองค์กรกลางเชื่อมประสาน หรืออาจมีการจัดตั้งเป็นสภาขึ้น เพื่อเปิดเวทีให้ทุกฝ่ายได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย เป็นการสะท้อนความคิดเห็นให้ผู้ผลิตทราบถึงความต้องการของประชาชน ซึ่ง “สื่อ” จัดเป็นฐานันดรที่ 4 จึงควรต้องอยู่ภายใต้ภาวะความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ เน้นวัตถุประสงค์ส่วนรวม มากกว่าเสรีภาพส่วนบุคคล (สิทธิมนุษยชน) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อกับการควบคุมของรัฐที่ว่า สื่อมวลชนยังคงมีเสรีภาพบนพื้นฐานของหลักการเสรีนิยม แต่ในขณะเดียวกัน สมควร กวียะ (2539 อ้างถึงใน ศุภฤกษ์ โพธิ์รัตน, 2547, น. 61) กล่าวว่า สื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยช่วยอนุรักษ์และพัฒนาเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติ หากสื่อไม่ปฏิบัติหน้าที่ ที่พึงเป็น รัฐย่อมมีสิทธิและความชอบธรรมในอันที่จะแทรกแซง หรือจำกัดการปฏิบัติงานของสื่อ ด้วยการมีบทบาทในการเซ็นเซอร์ และยังปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม และสาธารณชน อีกทั้งมีการให้เงินอุดหนุนรายการที่คิดว่าช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประจำชาติ หรือพัฒนารสนิยมอันดีของสังคม และแม้แต่การเข้าควบคุมโดยผ่านองค์กรทางสังคมอื่น ๆ เช่น สถาบันทางวิชาชีพ หรือการยกระดับมาตรฐานทางอาชีพในระดับอุดมศึกษาอีกด้วย

กระบวนการในการตรวจพิจารณาเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย

กระบวนการในการตรวจพิจารณาเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยในปัจจุบัน ที่ใช้วิธีการควบคุมตนเอง (Self Control) ของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่งนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการกลั่นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ก่อนการแพร่ภาพออกอากาศ เพื่อเป็นการรักษาประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งลักษณะของการควบคุมดูแลกันเองของสื่อ เป็นวิธีที่ดีที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชนที่ วิลเบอร์ ซแรมม์ (1966 อ้างถึงใน บุษบา สุธีธร, 2548, น. 385) นักทฤษฎีสื่อมวลชน กล่าวถึงกลไกที่สังคมอาจ

นำมาใช้เพื่อสนับสนุนและเตือนสื่อมวลชนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ ได้แก่ กลไก รัฐบาลและกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่รัฐบาลออกมาเพื่อควบคุมสื่อมวลชน ซึ่งอาจประกอบด้วย สื่อมวลชนที่ทำงานสื่อมวลชน สมาคม หรือองค์กรต่าง ๆ ของสื่อมวลชน และกลไกสาธารณชน หรือองค์กร ซึ่งสมาคมสาธารณะจัดตั้งขึ้นมา และขแวมม์เห็นว่า การควบคุมตนเองของสื่อมวลชน เป็นดีที่สุด กล่าวคือ ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งในงานการสื่อสาร แต่ทั้งนี้รัฐต้องกำหนดกฎระเบียบ ในการพิจารณาให้มีความชัดเจน เป็นกลาง ได้มาตรฐาน ยอมรับได้ทั่วกัน และไม่เป็นการปิดกั้น สิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน รวมทั้งไม่เป็นการลิดรอนสิทธิในการนำเสนอ ข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนอีกด้วย ที่สำคัญควรมีมาตรการในการลงโทษผู้ผลิตที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และกฎระเบียบ เพื่อเป็นการป้องปรามการกระทำผิดอีกด้วย

นอกจากนั้น การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เป็นอีกมาตรการหนึ่งของกระบวนการเซ็นเซอร์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มเห็นว่าไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดความชัดเจน และมาตรฐานในการจัดระดับความเหมาะสมให้ตรงตามเนื้อหาที่นำเสนอ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าการจัดระดับความเหมาะสมของรายการ คือ การจำกัดช่วงเวลาในการนำเสนอตามความเหมาะสมของระดับเนื้อหาความรุนแรง ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาได้ดีกว่า เนื่องจากการจำกัดช่วงเวลาเปรียบเสมือน การจัดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ที่จัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาในการนำเสนอ และเป็นการควบคุมเนื้อหาความรุนแรงในสื่อละครโทรทัศน์ ไม่ให้ออกอากาศในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนได้รับชมภาพและเสียงที่ไม่เหมาะกับวัยจากสื่อโทรทัศน์ ได้ อีกมาตรการหนึ่ง

อย่างในละครเรื่อง “ทางช้างเผือก” ทางช่อง 3 ที่มีข้อคิด คำสอน ก็จะเป็นประโยชน์ และช่วยแก้ปัญหาได้อีกระดับหนึ่ง นั่นคือ ความคาดหวังของผู้ชมในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน

จากผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ไทย ผู้วิจัยค้นพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จะมีความคิดเห็นสอดคล้องหรือแตกต่างกันหรือไม่ขึ้นอยู่กับ เพศ วัย วุฒิภาวะ ประสบการณ์ ความคิดดั้งเดิม บทบาทหน้าที่ และบรรทัดฐานทางสังคม (Norm) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการตีความสาร ออกมาเหมือนหรือแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการนำเสนอเนื้อหา ความรู้ในละครโทรทัศน์ไทย ดังนี้

1. ภาครัฐควรมีการจัดให้มีการสัมมนา เพื่อให้ทุกฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจาก ภาครัฐ และเอกชน ทั้งในส่วนของผู้ผลิตละคร และนักวิชาการในแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น องค์กร เด็ก เยาวชน แพทย์ นักจิตวิทยา นักกฎหมาย วัฒนธรรม และอื่น ๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสม ร่วมเสนอความคิดเห็น และนำมากำหนดเป็นกฎระเบียบที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการ พิธีเซ็นเซอร์ จัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์แล้ว ควรมีการจำกัดช่วงเวลาตามความ เหมาะสม และตามระดับอายุของผู้ชม น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมและเป็นการควบคุมสื่อมวลชน ได้อีกทางหนึ่ง

2. ภาครัฐควรมีมาตรการในการสนับสนุนอุตสาหกรรมละครโทรทัศน์ ซึ่งอาจเป็นใน รูปแบบของการให้การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี หรือการลดภาษีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างละคร ไม่ว่าจะเป็นการลดภาษีนำเข้าของอุปกรณ์การถ่ายทำ และสนับสนุนให้มีการออกกฎหมาย ยิ่งไป กว่านั้นรัฐควรสนับสนุนละครที่สร้างสรรค์สังคม โดยการให้รางวัล และเงินสนับสนุนเพื่อเป็นขวัญ และกำลังใจให้ผู้ผลิตที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม ก็จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ผลิต หันมาสร้างละครน้ำดี มีคุณภาพมากขึ้น

3. ภาครัฐควรจัดตั้งกรรมการกลางทำหน้าที่ดูแลควบคุมสถานีโทรทัศน์ในการแพร่ ภาพออกอากาศเนื้อหาละครโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสม และรับเรื่องร้องเรียน รวมทั้งคำเสนอแนะใด ๆ จากประชาชน โดยจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทางจดหมาย หนังสือพิมพ์ และผ่านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น SMS โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ และอื่น ๆ เพื่อเป็น เสียงสะท้อน และข้อมูล ในการตรวจสอบการทำงานของสื่อ ให้ทำหน้าที่อย่างถูกต้อง เหมาะสม

4. นอกจากกรรมการเซ็นเซอร์ที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำของสถานีฯทุกสถานีแล้ว ควรมี ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนักวิชาการในหลายสาขา ร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาเนื้อหา และมีความเป็นกลาง เนื่องจากไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันที่ปรึกษาภายนอกมีเพียง สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกเท่านั้น

5. จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า กรรมการเซ็นเซอร์ มีความต้องการให้มีการสัมมนาร่วมกัน ระหว่างกรรมการเซ็นเซอร์ของแต่ละสถานีฯ โดยให้กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้จัดการสัมมนาขึ้น จะ

ทำให้มีแนวทาง และมาตรฐานเดียวกันในการพิจารณา และช่วยแก้ปัญหาความลักลั่นของแต่ละสถานีฯได้

6. จากการศึกษาพบว่า การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ด้วยการขึ้นตัวสัญลักษณ์ และข้อความ ยังไม่เกิดประโยชน์เท่าใดนัก ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสนใจในเรื่องนี้ ดังนั้น ควรมีการปลูกจิตสำนึกประชาชนให้ตระหนัก และเห็นความสำคัญ ด้วยการให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์ และกระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา จะได้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญ

5. ในฐานะผู้ผลิตควรมีความตระหนักและคำนึงถึงผลกระทบจากการผลิตละคร และรายการต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาความรุนแรง เพราะเนื้อหาที่ปราศจากความรุนแรงก็สามารถสร้างความสนุกสนาน ให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมได้ โดยไม่เป็นพิษเป็นภัยกับสังคม เพียงแต่ผู้ผลิตต้องมีความจริงใจที่จะผลิตสื่อที่ดีมีคุณภาพ เป็นความบันเทิงที่สอดแทรกสาระ (Edutainment) ซึ่งจะเป็นการทำหน้าที่ของสื่ออย่างถูกต้องเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มุ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก เพราะการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงไม่ใช่หน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่จะรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว หากแต่เป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย ที่จะต้องให้ความร่วมมือกัน

6. นอกจากความรับผิดชอบต่อสื่อที่ควรมีต่อสังคมแล้ว ในฐานะพ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอน และปลูกฝังบุตรหลาน ให้มีความคิด ทักษะ และค่านิยม ที่ถูกต้องตั้งแต่ปฐมวัย จะทำให้เด็กรู้จักแยกแยะความผิด ชอบ ชั่ว ดี ได้และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ใกล้ชิด และสำคัญที่สุดของมนุษย์ ผู้ใหญ่ต้องปลูกฝังและสร้างระเบียบวินัยในตนเองให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในระยะยาว

ดังนั้น การกำหนดกรอบร่วมกันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทั้ง 4 ฝ่าย เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ที่จะต้องให้ความสำคัญ และทำกันอย่างจริงจัง ต้องมีการติดต่อเชื่อมประสานและคอยปรับปรุงอยู่ตลอด ซึ่งทางรัฐบาลและสถานีโทรทัศน์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้โอกาสในการเปิดเวทีให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งอาจจะมีประชาชนภายนอกเข้าร่วมหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาตามความเหมาะสม

นอกจากนั้น ควรจัดให้มีช่องทางที่สะดวกในการแสดงความคิดเห็นให้กับประชาชนผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นกระบอกเสียงและสะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของผู้ชมในสังคม ซึ่งความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ที่เห็นพ้องต้องกันในเรื่องเดียวกันก็จะเป็นประโยชน์และสามารถประเมินคุณภาพเนื้อหาของละครได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ในการนำข้อมูลไปพิจารณา

เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการ และเป็นข้อมูลในกำหนดเกณฑ์การตรวจพิจารณารายการต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นเดียวกันนี้ในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลในเชิงกว้าง ของความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอละครโทรทัศน์ต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเรื่องความรุนแรงในสื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อความครอบคลุมในการศึกษาเนื่องจากความรุนแรงนั้น ปรากฏอยู่ในหลายสื่อ ทั้งทางภาพ และเสียง หลายช่องทาง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ รวมทั้งสื่อใหม่ คือ อินเทอร์เน็ต ซึ่งกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในยุคสังคมข้อมูลข่าวสาร